

ELŐSZÓ

A polgári perrendtartás immár közel hatvan éves és a viszonylag csendes, háborítatlan első évtizedek után a rendszerváltást követően a jogalkotó fókuszába került. A gyors ütemű módosításokat nem csak a nagyarányú társadalmi változások indukálták, de alkotmányossági, nemzetközi, emberi jogi megfontolások is szükségessé tették. Az eljárás gyorsítása, a bírósági szervezetrendszer racionalizálása olyan hívószavakká váltak, amelyekre sok módosítást fűzött fel a törvényalkotó.

A módosítások tehát a jogállami polgári eljárás felé mozdították el perrendtartásunkat, ugyanakkor minden jó szándék dacára – sokszor a kormányciklusokon átívelő közös, hosszútávú programok hiánya miatt, talán – meglehetősen széttöredezett a törvény szerkezete. Ez nem csak a jogkereső polgárok, de a bíróságok, a jogi képviselők számára is megnehezítette az irányadó eljárási normák megtalálását, értelmezését. Ebben az állandóan változó környezetben világítótoronyként emelkedett ki a bíróságok eljárási jogszabályokhoz kapcsolódó gyakorlata, az élő polgári perjog.

A Kúria (korábbi nevén Legfelsőbb Bíróság) alkotmányi felhatalmazásának és kötelezettségének eleget téve a rendelkezésére álló eszközökkel, eseti döntések közzétételével, vagy elvi döntésekkel, jogegységi határozatokkal számos eljárásjogi vitakérdést nyugvópontra juttatott. Ugyanakkor éppen az említett jogalkotói módosítási láz okozta azt, hogy a korábbi döntvények avulása felgyorsult, sokszor nem is a Pp. mint inkább a kapcsolódó jogszabályok módosítása, hatályon kívül helyezése miatt.

Indokoltnak tűnt tehát, hogy a polgári perrendtartás tekintetében is készüljön egy olyan kiadvány, amely a törvényszöveg mellett az élő, ekként érvényesülő jogot is tartalmazza szerkesztett formában. A bírósági gyakorlat válogatása és szerkesztése kapcsán azokat az elveket igyekeztünk követni, amelyeket a sorozatban megjelent más törvényeknél a szerkesztők már alkalmaztak. Így megtartottuk a döntvények auctoritásának sorrendjét, azon belül pedig – külön elválasztás nélkül – időrendi sorrendbe szedtük az erősen szelektált határozatokat. Szükség esetén a döntvény indokolásából is idéztünk, ha az a jogalkalmazási tétel megértését elősegítette. Az általánosabb érvényű határozat jellemzően a bal hasámban, a speciális (abból is különösen a nemperes eljárásokra vonatkozó) döntvény pedig a jobb hasámban került elhelyezésre. A törvényszöveghez függelékként hosszabb tartalmú döntvényeket, tárgymutatót és változásmutatót is csatoltunk.

A törvény szövege a 2012. február 1-jén hatályos állapot szerint lett közzétéve, azzal, hogy a szerkesztő előtt ismert, várhatóan későbbi időpontban hatályba lépő rendelkezéseket külön szedéssel kiemelve, későbbi hatálybalépésük idejét is megjelölve mutatjuk be. A szöveghűség miatt a bírósági gyakorlatban korábbi állapot szerint szerepel a bíróságok elnevezése, így ahol Legfelsőbb Bíróságot említ a vonatkozó bírósági gyakorlat, ott a jövőben Kúriát kell érteni alatta, a megyei bíróság esetén pedig törvényszéket.

A munkát nagyban segítette Dr. Sándor-Szőke Zsuzsanna értő áttekintése és Laska Zsófia szerkesztői segítsége, amelyet ezúton is köszönök! Bízom abban, hogy az olvasó haszonnal forgathatja majd kezében a könyvet!

Budapest, 2012. február 1.

Dr. Udvary Sándor
tszv. egy. doc.

1952. ÉVI III. TÖRVÉNY A POLGÁRI PERRENDTARTÁSRÓL

ELSŐ RÉSZ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

I. FEJEZET ALAPVETŐ ELVEK

A törvény célja

1. § Ennek a törvénynek az a célja, hogy a természetes személyek és más személyek vagyoni és személyi jogaival kapcsolatban felmerült jogviták bíróság előtti eljárásban való pártatlan eldöntését az e fejezetben meghatározott alapelvek érvényesítésével biztosítsa.

2/2009. Polgári jogegységi határozat III. indokolása:

A Legfelsőbb Bíróság (...) a Pp. 1. §-ára és 3. §-ának (1) bekezdésére hivatkozott, melyeknek az állásfoglalás meghozatalakor hatályos szövege értelmében a bíróságnak – a törvény céljának megfelelően – az a feladata, hogy a felmerült jogviták eldöntését az igazság alapján biztosítsa. (...) A bírósági peres eljárással szemben 2000. január 1-jei hatállyal megfogalmazott törvényi követelmények értelmében a bíróság feladata a törvény céljának az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikke alapján megfogalmazott, ún. „fegyverek egyenlősége” elvvel és a felek önrendelkezési jogát, cselekvési autonómiáját kifejező rendelkezési elvvel összhangban történő értelmezése. Ezeket az eljárási alapelveket is szem előtt tartva a Pp. hatályos szövegéből nem vezethető le az az értelmezés, amely szerint a bíróságot kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányában is megilleti az a jog, hogy mellőzze a bírósági meghagyás kibocsátását, ha annak törvényi feltételei fennállnak.

1/2000. Közigazgatási jogegységi határozat

A kényszerbérletből eredő önkormányzati feladatok ellátása során az önkormányzat és a kényszerbérlet között polgári jogi jogviszony jön létre, ezért az ebből származó jogok bírósági érvényesítése esetén a Polgári perrendtartás általános szabályait kell alkalmazni.

4/1999. Polgári jogegységi határozat

A privatizációs pályázatokra vonatkozó szabályok megsértése miatti igények bírósági úton érvényesíthetők. (...).

EBH 2001. 574. *A kollektív szerződés hatályának megállapítása iránti kereset elbírálása peres eljárásra tartozik.*

BH 2001. 586. *A kereset tárgya lehet minden olyan jogviszony, amelyből eredő jogvita eldöntése polgári perben kérhető.*

BH 1998. 284. *Visszatartott vámáruval kapcsolatos igény közigazgatási határozat hiányában nem közigazgatási pernek, hanem polgári jogviszonyból eredő igényt érintő pernek minősül.*

KGD 2005. 42. *A fogyasztóvédelmi eljárás mellett a szavatossági jogokat bíróság előtt kell érvényesíteni.*

A bíróság feladatai a polgári perben

2. § (1) A bíróságnak az a feladata, hogy – összhangban az 1. §-ban foglaltakkal – a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse.

(2) A per befejezésének ésszerű időtartama a jogvita tárgyát és természetét, valamint az eljárás lefolytatásának egyedi körülményeit is figyelembe véve határozható meg. Nem hivatkozhat a per ésszerű időn belül történő befejezésének követelményére az a fél, aki magatartásával, illetve mulasztásával a per elhúzódtásához maga is hozzájárult.

(3) Az (1) bekezdésben foglaltak teljesítésének elmulasztása esetén a fél – az alapvető jogait ért sérelemre hivatkozással – méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható. Az igény elbírálása során a bíróság soron kívül jár el. A kártérítés megállapítását nem zárja ki, ha a bíróság nevében eljáró személynek az okozott jogsérelem közvetlenül nem volt felróható.

(4) A bíróság e törvény alkalmazása során annak rendelkezéseit, csak az ebben a fejezetben meghatározott alapelvekkel összhangban értelmezheti.

BH 2006. 219. *A jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére adhat okot, ha a bíróság erre irányuló kérelem nélkül a szerződés semmisségét észleli, de nem ad lehetőséget a feleknek arra, hogy a semmisséggel kapcsolatos védekezésüket előterjesszék vagy annak megállapítása esetére vonatkozó jognyilatkozataikat megtegyék.*

BDT 2008. 1811. I. *A per ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jog sérelmére alapított méltányos elégtételt biztosító kártérítési igény elbírálásánál az egész eljárás időtartamát kell vizsgálni annak megítélésekor, hogy sérült-e az ésszerű időn belüli befejezéshez való jog.*

BDT 2007. 1677. *Amennyiben a fél eljárási jogait nem jóhiszeműen gyakorolva azért terjeszt elő keresetkiterjesztést, hogy ezáltal a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező, illetve a kijelölt bíróság eljárását ellehetetlenítse, a kizárás tárgyában határozó bíróságnak minden eszközt igénybe kell venni ahhoz, hogy – az eljárás ésszerű határidőn belül történő befejezéséhez való alapjog biztosítása érdekében – a feleket eljárási jogaik jóhiszemű gyakorlására szorítsa.*

BDT 2006. 1495. I. *A fél a bírósági eljárásban az alapvető jogait ért sérelemre hivatkozással akkor kérhet méltányos elégtételt, ha az alapul szolgáló per 2003. július 1. napja után indult.*

BH 2010. 169. *A bíróság nem mellőzheti a szakértő kirendelését, ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükséges, és annak törvényi feltételei fennállnak.*

BDT 2009. 1976. *Nem sért személyiségi jogot a bíróság olyan végzése, amely a társadalmi származás miatti hátrányos megkülönböztetését sérelmező felet a sérelme konkrétabb megjelölésére hívja fel. A társadalmi származás nem azonos az etnikai származással.*

BDT 2007. 1542. I. *Az 1952. évi III. törvény 114/A. § (2) bekezdés c) pontjára alapított kifogás esetében a konkrét ügy ismeretében és az adott eljárási szakasz időigénye alapján kell eldönteni, hogy mulasztott-e az ésszerűség követelményével szemben a bíróság.*

BDT 2006. 1496. *Az eljárt bírósággal szemben indított kártérítési per nem jelenthet új jogorvoslati fórumot a fél számára a kedvezőtlen döntést tartalmazó jogerős ítélet felülvizsgálatára. Kártérítés alapjául nem szolgálhat, ha a fél a jogerős ítéletet érdemben vagy eljárási szabálysértésre hivatkozva továbbra is vitatja.*

3. § (1) A bíróság a polgári ügyek körében felmerült jogvitát erre irányuló kérelem esetén bírálja el. Ilyen kérelmet – ha törvény eltérően nem rendelkezik – csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő.

EBH 2008. 1793. *A szakszervezetet az üzlet-rész-átruházási szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló perben keresetösségi jog nem illeti meg.*

EBH 2008. 1791. II. *A részvényes keresetösségi joga kiterjed arra, hogy a saját vagyonában bekövetkezett értékcsökkenés miatt kártérítési pert indítson a társaság könyvvizsgálója ellen akkor is, ha a társaság maga is károsodott.*

EBH 2002. 638. *A szabadalom megsemmisítését a szabadalmason kívül – jogi érdek igazolása nélkül – bárki kérheti.*

EBH 2000. 206. *A felperes jogosult dönteni abban, hogy a vele szemben megindított nyomozás miatt kártérítést vagy kártalanítást kíván-e érvényesíteni. Kérelméhez a bíróság – a hatáskör szempontjából is – köteve van.*

BH 2009. 206. *A felperes perindításhoz fűződő jogi érdeke fennállását a bíróságnak minden ügyben egyedileg kell megvizsgálnia. A felperesnek az ügghöz kapcsolódó érdekeltisége nem jelenti automatikusan a jogi érdek fennállását.*

BH 2008. 128. *Az engedményes csak az engedményezett követelés érvényesítésére rendelkezik perbeli legitimációval. Nem terjeszkedik túl a bíróság az alperes ellenkérelmén, ha az alperes a kereseti kérelem elutasítását kéri, de a keresetösségi jog hiányára kifejezetten nem hivatkozik.*

BH 2007. 417. *A Kft. tagjának nem szűnik meg a keresetösségi joga, ha a taggyűlés által hozott határozat bírósági felülvizsgálatára irányuló keresete benyújtását követően üzlet-részét átruházza.*

BDT 2009. 2153. *Ha valaki idegen dolgot a sajátjaként értékesít, keresetösségi jog hiányában nem indíthat keresetet a tulajdonos által a dologra kötött adásvételi szerződés semmisségének megállapítása iránt.*

EBH 2004. 1042. *A szerződés semmisségének a megállapítása iránti per megindítására jogosult személyi kört a törvény nem határozza meg, ezért érdemben, ítélettel kell dönteni abban a kérdésben, hogy a megjelölt jogi érdek a keresetösségi jogot megalapozza-e; jogi érdek hiánya miatt a per megszüntetésére nem kerülhet sor.*

EBH 2000. 231. *A felszámoló által az adós vagyonának értékesítése során kötött szerződést sérelmező hitelezőnek pert kell indítania az adós gazdálkodó szervezettel és a vevővel szemben. A szerződés kifogásolási eljárás keretében nem támadható meg.*

BH 2008. 276. *A részvényes perbeli legitimációját nem érinti, ha a társasági határozat felülvizsgálatára irányuló per során részvényesi jogviszonya megszűnik.*

BH 2007. 60. I. *Ha a részvénytársaság alapító okirata a részvények átruházását nem korlátozta, a részvénytársaság perbeli legitimáció hiányában nem kérheti az általa kibocsátott részvényekre mások által kötött adásvételi szerződés érvénytelenségének megállapítását.*

BH 2004. 108. II. *A fogyasztók széles körének védelme, vagy a jelentős nagyságú hátrány kiküszöbölése érdekében indult perben nem annak van ügydöntő jelentősége, hogy a per tárgyát érintő, jogszabályba ütköző tevékenység ellen hányan éltek kifogással, hanem annak, hogy a sérelmezett tevékenység a fogyasztók milyen körét érinti.*

BH 2003. 294. *A felszámolási eljárásban az adós résztulajdonosa által ebben a minőségben benyújtott kifogást alanyi jogosultság hiányában el kell utasítani. Ez esetben a további feltételek fennállását – kifogásolási határidő stb. – szükségtelen vizsgálni.*

BDT 2009. 2164. *Az önkormányzatnak az alperesek egymás közti adásvételi szerződésének a semmissége iránti keresetösségi jogát*